

vat, del tipus trivial en *-er*, de *paralyse*: cas paral·lel al d'*analitzar* (< fr. *analyser*, ja 1746), incorporant-los als verbs del tipus hellenitzant en *-IZARE* (cf. it. *analizzare*, cast. *analizar*, *paralitzar* etc., tots ells¹ imitats també del francès, amb el mateix tipus d'adaptació híbrida); *paralitzador*; *paralització*.

Altres derivats grecs de *λύω*. Per a *anàlisi* i derivats, veg. ANA- (vol. I, 292a58-61). *Catàlisi* [-*isis*, 1868, *SLitCosta*], gr. *κατάλυσις* id., derivat de *κατάλυω* 'jo dissolc'; *dialític*; *dialítzador*, *-ització*; *dialítzable*; amb els cpt. *dialipètales* i *dialisèpal*. *Lisigen*.

¹ Cf. Al. Schiaffini, *Momenti di Storia d. Li. It.*, p. 111.

Paral·làctic, *paral·laxi*, *paral·lel*, *paral·lelepípede*, *paral·lelinervi*, *paral·lelisme*, *paral·lelogram*, *-gramàtic*, V. *altre* *Paralogisme*, *paralogista*, *paralogitzar*, V. *lògic* *Parall*: no existeix: és *parat* (val., Flores, *Misc. Fabra*, 320 > cast. *paral*, DECH IV, 390a31) *Paralla*, *paramola*, V. *paramitjal* (MIG) *Parallamps*, V. *parar* *Paralloja*, *parallojó*, V. *pelloja* (PELL) *Paramà*, *-ans*, V. *paràver* *Paramanet*, de *para maneta* (*parar*) *Paramany*, hapax del Coll. *Dames*: AlcM provant amb raó de substituir una mala idea de Miquel i P., però ho fa encara pitjor (més vacuïtat que absurd); sembla ser el mateix que el mot també nàutic *para-mar* que segueix, que es deu pronunciar *paramà* (pl. *-mans*, compost = *mampara* en ordre invers; cf. *guarda-mà*, *barana* i també *parabanda/parambana*), amb ultracorrecció del tipus *enguany/enguan*, *sobrany/sobran*; d'altra banda, cf. genov. *paranchi* = PALANQUI, que també pot haver-hi entrat en joc.

Parambana, V. *parabanda* (PARAR) *Parament*, *paramentar*, V. *parar* *Paràmetre*, *paramètric*, V. *metre* *Paramitjal*, V. *mig* *Paramnèsia*, V. *para* *Paramola*, V. *paramitjal* (MIG) *Paramorfisme*, V. *para* *Parança*, *parancer*, V. *parar*

PARANGONAR, pres de l'it. *paragonare* 'sotmetre l'or a la prova de la pedra de toc', 'comparar', i aquest, del gr. *παραχονάω* 'jo aguditzo, afló', derivat de *ἀχόνη* 'pedra esmoladora, pedra tosca'. □ 1.ª doc.: Lab. 1864.

Les altres llengües romàniques el van pendre també de l'italià [cast. 1607], i només el castellà n'ha fet un gran ús; en català mot molt rar, d'estil ranci i desaconsellable.

DERIV.: *Parangó*, *Parangona*.

Paranimf, V. *nimfa* (LIMFA) *Paranoia*, *paranoic*, V. *noümen* *Paranoia*, V. *para* *Paranquil*, V. *palanquí* (no *palanquí*), V. *palanca* *Parany*, *paranyer*, V. *parar* *Paranys, errada per *parais* (PARADIS), *parapapers*, *parapet*, *parapetar*, V. *parar* *Parapinta*, sembla que estigui per *pera-pinta*, pròpiament 'fruit amb coloraines, fruit viololat' (PIRUS PICTA 'pera pintada'), usat figuradament amb el sentit metafòric de 'presentat amb brillantor' *Parapits*, *parapixats*, V. *parar* *Paraplegia*, *paraplègic* (*paraplexia*, -èctic, AlcM,

són calcs incorrectes, per ultracorrecció del castellà), V. *apoplexia* *Parapluja*, millor *paraigua* (calc del francès)

PARAR, del ll. PĀRĀRE 'preparar', 'disposar', 'fornir, proporcionar'. □ 1.ª doc.: S. XIII.

Ja en moltes accs. en les *Cròn.* de Jaume I i Desclot, Lluïl etc. 'Posar un aparell, una tenda etc., en disposició de servir-se'n': «Anam-nos-en a Liçana, on tenia pres D. Rodrigo a D. Lop d'A., e venguem-lo assetjar --- e *param*-hi un fenèvol --- e tirà -l fenèvol, can fo *parat*, 500 pedres de nuyt e 1000 de dia, e --- hac tan derrocac del mur que gran portel hi hac feyt», J. I (Ag., p. 24.8, § 15); «lo Rey partí-s d'aquí --- ves La Jonquera --- e la ost de Barcelona, qui era pus prop atendida del rey, sabé primerament l'ardit, e --- partiren-se'n mantinent e lexaren les tendes *parades*, e dins molta bella roba --- que no se'n podien portar per tal car no-y havien atzembles», Desclot (§ 147, NCI. IV, 176.16).

En particular es tracta de '*parar* una arma de tret' o '*parar* un llaç o parany': «Les monges / --- / a qui les ou / paren sibilles, / e son centilles / a fer gran foc / --- / e, simulades / santes, profetes, / paren traves / e fan cembells / a jovencells, / e hòmens sants», JRoig (*Spill*, 5612). «CAÇA D'OCELLS: *parar* los llaços: tendere laquços», «*parar* la ballesta: tendere ballistam»; d'on passa a 'carregar i preparar per al tir una arma de foc': «pilotes ['bales'] de plom o estany ---, perdigons --- lo mollo ---; *parar* o armar: praeparare; tapar: obturare; encarat ---», OPou (*Tb. Pu.*, 55, 172); i veg. ja en doc. de 1370, infra, sobre *paraó*.

En particular, *parar taula* ja es troba en BMetge i en StVicentF: «Encontinent, a manera de una serventa, comensà de endressar lo palau, e de *parar les taules* e los lits ---», *Valter e Gr.*, 74; «degun senyor no *pare* dinar al scuder, mas sí fa N. S. Jesuchrist, que ell ha *apparellat* a nosaltres aquesta *taula*» (*Serm.* II, 26.26); «*parar taula*: extruere mensam», OPou (*Tb. Pu.*, 187). Combinació o grup fraseològic peculiar del català, estrany fins i tot a les llengües romàniques més veïnes (cast., fr., oc. ant.), però amb vigència general en tot el domini lingüístic, des dels Pirineus fins a l'extrem S.: «*parar taula*» Callosa d'En S. (Salvà, *Callosa* II, 127); que encara que no s'admeti en cast., està en ús fins entre els xurros valencians (a Sogorb diuen *parar la mesa* i no pas *ponerla* ni *cubrirla*: Torres Fornés); i a penes es pot dir que canviï ni a la ratlla murciana, per bé que a Monòver ho varien ben lleument en *aparar*: «Esta nit li ha fet gaches de guixes y querilles, fregies en el oli de cà cansalà: *aparem la taula?*», *Canyissaes* (p. 112).

De la idea de 'disposar' es va passar a la de 'posar en tal o tal estat o posició': «Com Ypòlit véu que Tirant se era ja vestit e demanava les armes --- anà a la cambra de la Princesa e dix-li --- —Yo-us suplic que tota dolor --- sia de V. A. apartada --- car tal nova vos porte que --- —. La Princesa, per sobreabundant alegria *se parà tal* que, asseguda en terra stigüé per